

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

VII. Vtrum videns essentiam Dei necessario videat etiam relationes, seu personas, & omnia, quæ sunt formaliter in Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

DVBIUM VII.

Vtrum videns essentiam Dei necessario videat etiam relationes seu personas, & omnia quæ sunt formaliter in Deo.

S. Thomas I. p. q. 12. a. 6. & 7.

Controuersia celebris est, an secundum absolutam Dei potentiam videri possit essentia diuina sine personis; & vna persona, siue attributū vnum sine alijs. Affirmatiuam sententiam tucur Scotus in 1. d. 1. q. 2. posse videlicet essentiam videri sine personis; & vnam personam sine alia, modo vna ad alteram, vt sic non referatur: quo modo v. g. pater vt pater refertur ad filium, & rursum filius ad patrem, neuter vt sic ad spiritum sanctum &c. Idem docent Scotistæ ibidem, Basfolis quæst. 1. Mayron. q. 6. Bargius ead. q. 6. De attributis absolutis nihil quidem expresse asserit. Scotus; sed sequitur tamen ex vno & eodem fundamento, quod nimirum iuxta Scotum, aliofque Scotistas, tam personæ, quam attributa alia & inter se, & ab essentia distinguantur formaliter ante operationem intellectus: quod tamen fundamentum superius q. 2. dub. 2. refutauimus. Addit Scotus cum suis, relationes non esse de ratione essentiali obiecti beatifici. Vnde concludit, non solum talem visionem secundum se esse possibilem; sed etiam fore beatificam.

Huic affinis est sententia, quam refert Aureolus in 1. d. 1. q. 1. a. 1. posse quidem essentiam cognosci quidditatiuè à beato absque personis; eam tamen cognitionem seu visionem non fore beatificam. In eandem Scoti sententiam, quatenus loquitur de visione vnus attributi sine alio, referuntur etiam quidam, qui re ipsa ita à beatis videri diuinam essentiam indicant; sed qui reuera non ita sentiunt, vt paulo post in specie referemus. Huc spectat tamen, quod docet Ferrariensis in 3. cont. gent. cap. 56. infinitatem Dei à beatis videri, secundum omnem intensiōis gradum, quantum ad quia est; non distincte tamen distinguendo in ipso omnem gradum essendi, nec omnia, quæ in eo distingui (ratione) possunt. Apertius Victoria, Albertinus, & alij citati præced. dub. negant, omnes virtuales gradus perfectionis in Essentia diuina coniunctos à beatis cognosci.

Assertio I. Beati omnes ac singuli re ipsa nunc, & de facto vident non solum essentiam diuinam, ac perfectiones, & attributa absoluta omnia, sed etiam relatiua, adeoque totam Sanctissimam Trinitatem, & quicquid est formaliter ac necessariò in Deo. Ita expresse S. Thomas hic quæst. 12. a. 6. & 7. Caietanis & recentiores Thomistæ ibidem, Henricus quodlib. 13. q. 1. Bonauentura in 3. dist. 14. a. 1. q. 2. & in 4. dist. 49. a. 1. q. 6. Richardus art. 2. q. 8. Durandus q. 2. num. 28. Maior quæst. 2. Aureolus in 1. dist. 1. q. 1. a. 2. & apud eundem Varro Præceptor Scoti in quodlib. 11. q.

1. Sorus in 4. dist. 49. q. 3. a. 3. & recentiores communiter citandi asserunt sequenti.

Nec in his terminis dissentiunt Capreolus in 1. d. 27. q. 2. a. 3. & Caietanus 1. p. q. 27. a. 1. vt recte notauit Vasquez cit. disp. 48. cap. 1. Multo minus dissentiunt Richardus in 3. d. 14. a. 1. q. 4. ad vltimum, & Bonauentura art. 1. q. 2. quod asserant, beatos aliquid latere de profunditate ipsius Dei. Solum enim docent, Deum non cognosci à beatis omni modo, quo postulat cognosci: id quod ex parte modi cognoscendi, non ex parte rei cognitæ intelligunt, vt recte Vasquez disp. 48. cap. 1. & dictum dub. præced. Eandem asseritionem tradunt Scotus & Scotistæ loco cit. Est verò assertio de fide, quoad visionem personarum simul cum visione essentia coniuncta, ex Concilio Florentino, sess. vltima, decreto de purgatorio. Et patet ex scriptura Ioan. 17. ver. 3. *Hæc est vitæ æterna, vt cognoscant te solum verum DEVM, & quem misisti Iesum Christum, &c.* Plura asserit. seq. & supra dub. præced. asserit. 3. Dixi verò, quicquid est necessariò in Deo; quia de decretis liberis diuinæ voluntatis, qua talia sunt, alia ratio est, vt dicemus dub. seq.

Assertio II. Non tamen propterea beati visione beatifica cognoscunt infinitas numero perfectiones, in Deo formaliter existentes. Ita quoad hoc recte Ferrariensis loco cit. Idem docent Molina hic quæst. 12. a. 8. disp. 3. & Suarez lib. 2. cap. 22. num. 14. Ratio est; quia à parte rei nulla est eiusmodi perfectionum absolutarum multitudo in Deo: nec intellectus Dei & beatorum eas perfectiones per se ipsi ratione distinguunt, vt dictum supra, quæst. 2. dub. 4. cum tamen illæ ipsæ, quæ à nobis ratione & imperfecto modo concipiendi distinguuntur, non sint infinitæ: nullus enim intellectus infinitas actu distinxit. Quo fit, vt actu etiam plures in Deo non sint, quam re ipsa nunc per cognitionem abstractiuam cognoscuntur & distinguuntur. Accedit quod etsi beati cognoscant attributa & perfectiones illas in Deo ratione nostra distingui, vt diximus; non tamen est simpliciter necesse, à beatis ita videri, vt plures & ratione distinctas, seu cum respectu ad nostram cognitionem imperfectam, quæ solâ distinguuntur; etsi id fieri posse concedat quoque Suarez loco cit. Distinctè ergo beati vident omnia, quæ formaliter sunt in Deo, quia clarè vident totum esse diuinum, adeoque omnia quæ sunt in Deo, vt in eo à parte rei sunt: etsi nec distinctis, nec diuersis cognitionibus, neque necessariò, aut etiam omnia, prout ratione nostra distincta, sed potius vt sunt à parte rei vna quædam simplicissima entitas, vnoque ac eodem actu visionis, cui vnum, pariter à parte rei Verbum, seu species expressa respondet, iuxta ea, quæ docuimus supra dub. 2. quicquid vel de verbis quibusdam inadæquatis, aut saltem de negatione verbi adæquati per visionem beatificam expressi, improbabiliter philosophentur Capreolus, Caietanus, & Ferrariensis initio citati, vt videre est apud Vasquez disp. 48. cap. 1. & Suarez cap. 22.

Assertio III. Impossibile est, etiam secundum absolutam Dei potentiam, vt essentia diuina sine

attributis

attributis, seu absolutis, seu respectivis, adeoque sine personis omnibus & singulis; aut vnum attributum, seu persona vna videatur sine alijs. Hæc est mens S. Thomæ hic q. 12. art. 7. ad 2. & 3. & apertè in 2. 2. q. 2. a. 8. ad 3. vbi ait, *DEVM secundum quod intelligitur in se ipso, prout videtur à beatis, non posse intelligi sine Trinitate personarum.* Et 3. p. q. 3. a. 3. ait; *impossibile esse, ut circumscribatur per intellectum cognoscentem Deum, sicuti est, aliquid à Deo, & quod aliud remaneat, quia totum quod est in Deo, est vnum, salva distinctione personarum.* Idem docent Henricus quodlib. 2. q. 7. & quodlib. 3. q. 1. Gabriel referens etiam alios Nominales in 1. dist. 1. q. 5. & Scholastici cæteri communiter in 3. d. 14. & in 4. d. 49. Speciatim Aureolus, & alij relati pro præcedenti assertionem (excepto Scotus) quos sequuntur recentiores Thomistæ omnes & fuscè Caietanus 2. 2. q. 2. a. 8. item Gregorius de Valentia q. 12. p. 6. Molina, a. 8. d. 4. Suarez lib. 2. de Deo cap. 23. & Vasquez dip. 48. c. 2. & quoad attributa siue prædicata diuersæ rationis Albertinus tom. 1. princ. 1. coroll. 4. pun. 8. n. 24.

Ratio vna & communis ab omnibus desumitur ex simplicitate Dei, quam Vasquez & alij plerique censent euidentem. Quia impossibile est, idem in re ipsa videri & non videri, secundum idem: at si essentia diuina, sine attributis, & personis; aut hæc sine illa; aut vnum attributum, seu vna persona sine alia videretur; tunc idem prorsus simplicissimum ens, & quidè etiam secundum idem (eo ipso quod in eo à parte rei nulla est diuersitas) simul videretur, & non videretur; cum omnia sint à parte rei vna simplicissima entitas essentia diuinæ: Ergo impossibile est, ut hoc fiat. Vnde etiã Vasquez ibidè n. 20. rectè notauit, ad hoc ut vnũ sine alio intueri valeamus, *omnes fatentur, inquit, necessariã esse distinctionem ex natura rei.* Neq; dubiũ quin hoc argumentũ cõtra Scotũ efficaciter concludat, saltè ad hominẽ; cum ipsemet Scotus satis videatur, agnoscere, hæc nõ ita posse seorsim intuitiue videri, nisi supposita distinctione eorundè à parte rei.

Et confirmatur assertio primò ex scriptura Ioan. 14. v. 9. *Philippe, qui videt me, videt & patrem. Quomodo tu dicis, ostende nobis patrem: Non creditis, quia ego in Patre & Pater in me est?* Vbi Christus ex eo probat, Patrè videri (visione beatifica) ab eo, qui se videat: quia ego, inquit, in Patre, & Pater in me est; iuxta comuniorem explicationè SS. Patrum, quã rectè tuetur Suarez cit. c. 23. et si aliter Vasquez d. 48. c. 3. & quamuis illic solum de facto, ac eo quod re ipsa, ac ex natura rei sit, sermo esse videatur; tamè eo ipso discursus verum obtinet etiam de potentia absoluta; quandoquidem argumentatio procedit quasi à causa formali actu informantè, ad effectũ formale; nimirum ab identitate omnimoda Patris & Filij in essendo (secundũ essentia) ad identitatè & coniunctionem vtriusq; in cognoscèdo. Quasi hoc modo modo argumentatus fuisset; *Qui videt filium, videt essentiam: Qui videt essentiam, videt & Patrem: Ergo qui videt filium, videt & Patrem:* quæ consequentia non esset firma, nisi de quidditate essentia, ita esset pater, sicut de quidditate filij est essentia; ut rectè etiam notauit Aureolus loco cit. a. 2. ex Augustino lib. 1. de Trinit. cap. 8.

Qui etiam l. qq. noui test. q. 43. ait; *per id quod vnũ in substantia sunt, qui vnum vident, ambos vident.* Et in psal. 85. *Pater, inquit, & filij separari non potest visio, vbi non separatur natura & substantia.*

Confirmatur secundò hac quasi explicatione, maiori rationis initio allatæ. Nam quando in essentiali seu intrinseca ratione alicuius includitur indentitas cum alijs, impossibile est id ipsum videre, non visa identitate eius cum ipsis: sicut v. g. impossibile est, videre humanitatem non visa rationalitate, vel animalitate, quæ est de ratione humanitatis. nec verò etiam indentitas hæc illius videri potest, nisi visis his, cum quibus illud vnum est: at de ratione intrinseca essentia diuine est indentitas cum attributis & personis: sicut & de ratione istorum est indentitas cum essentia. Ergo impossibile est aliquid horum videre altero non viso. Quæ argumenta procedunt, siue diuina essentia visa absque personis per se sola beatificaret & satiaret, ut vult Scotus, & cum eo Aureolus loco cit. a. 1. & Suarez c. 23. num. 1. siue non, ut dicunt Caietanus & Thomistæ.

Adducitur etiam à nonnullis pro eadè assertionem Concilium Florentinum sess. vlt. decreto de purgatorio; quasi ex eadem simplici entitate probet, à beatis videri omnia, quæ sunt in Deo formaliter: sed sanè ibi plus non dicitur, quam clarè videri Deum, Trinum, & vnum, sicuti est: quo probatur quidè assertio prima; sed hæc non item.

Assertio IV. Etiam si per impossibile essentia diuina videri posset sine personis, ea tamen visio nõ foret beatifica. Hanc assertionem veluti probabiliorè statuo cum Caietano, & commun Thomistarum, contra Scotum, & Aureolum loc. cit. quos sequitur Suarez c. 23. n. 1. probatur. Quia cognitio illa non est plane beatifica quæ non perfecte satiat appetitum; talis non satiaret: Ergo Minor probatur. Tum quia talis visio formaliter non esset entis vnde quaq; infiniti, sed solũ infiniti in certo genere, nimirum in ratione essentia, ex dictis supra q. 2. tum quia esset visio entis, ut sic non substantialiter completi: siquidè ei, quatenus ut sic obijceretur intellectui, deesset vltimum complementum subsistentia siue personalitatis, extra quam in Deo non est alia subsistentia, ut hic contra Suarez suppono, suo loco inferius probandum. Plura tomo 2. disp. 1. q. 2. dub. 4.

Cæterum contra assertionem tertiam eiusque probationè, ab identitate essentia cum attributis ac personis omnibus ac singulis desumptã, obijcitur hoc argumentum. Essentia & personæ diuinæ non habent maiorem inter se coniunctionem ac necessitudinem, in ordine ad terminandam visionem creatam, quam in agendo seu producendo ad intra, vel etiam in terminanda natura creata; sed non obstante summa identitate inter essentiam ac personas verè dicimus patrem generare, non item essentiam, vel filium: item filium terminare naturã humanã, non patrè: ergo etiã non obstante eadè identitate, fieri potest, ut videatur essentia non itè filius; aut filius, nõ autè essentia, vel pater.

Hoc argumentum fateor est difficile; & agnoscit quoq; Suarez, nonnullã probabilitatè conciliare oppositæ sententia. Certe qui id euidenter

soluerit

soluerit, non legi: quanquam etiam Scotus cum suis teneatur hoc soluere, quia eo non solum probatur, posse essentiam videri sine personis; & personam vnam sine alia, ad quam ut sic non dicit relationem; sed etiam si formaliter, ut sic vna ad alteram dicat relationem; nimirum Patrem sine filio, & filium sine Patre; cum Pater generet, non filius; filius terminet naturam humanam, non Pater, &c. id quod tamen negat Scotus.

7 Respondetur tamen primo. Sicut ob eandem identitatem & simplicitatem Dei, putaremus etiam illa ipsa, quæ obiecta sunt, esse impossibilia, nisi fuissent reuelata: ita etiam hoc de quo loquimur, iure putamus impossibile, quamdiu contrarium non fuerit reuelatum. Neque enim in his supernaturalibus per se ac vniuersim valet argumentatio à simili. Implicat enim, v. g. in diuinis esse quatuor, vel quinque personas, & non tres: quamuis seclusa reuelatione, putaremus cuiuslibet numeri eandem esse rationem.

Respondeo secundò, visionem claram rei ferri in rem adæquatè, ut est à parte rei; ac proinde videri non potest res, nisi etiam visa identitate eius, cum omnibus, quibus cum vna est à parte rei: actio vero seu terminatio non necessariò procedit à re, secundum omnem rationem perfectionis, quam in se habet, sed eam tantum, quæ formaliter vim agendi seu terminandi continet. Quæ discriminis ratio facit, ut persona vna terminare naturam, vel producere ad intra possit, non altera: cum tamen vna non possit videri, sine alia, &c. Quemadmodum etiam suo modo videre est in quantitate & figura; quæ licet sint materialiter idem, tamè quantitas dicitur subiectum accidentium, non figura; & figura dicitur terminus quantitatis, non è contra: cum tamen impossibile sit, etiam corporeis oculis, clarè intueri totam aliquam quantitatem, & non figuram.

Quod vero Scotus in 4. d. 49. q. 3. a. 3. concl. 2. dicit, essentiam diuinam sine personis non posse videri notitia apprehensiuam, bene tamen iudicatuam; non est huic doctrinæ contrarium; loquitur enim de iudicatuam notitia à visione distincta; quamuis interim negandum non sit, ut neque Scotus loco cit. negat, ipsam quoque visionem, simul esse & apprehensiuam, & iudicatuam, seu habere rationem simplicis apprehensionis & iudicij simul, ut rectè Vasquez disp. 48. cap. 2. num. 6. & Suarez cap. 23. n. 8.

D V B I V M VIII.

An à beatis in Deo, seu Verbo videri possint, ac videantur etiam creatura, & decreta libera diuina voluntatis.

S. Thom. 1. p. q. 12. a. 8. & 9.

8 **E**gimus dub. præced. de visione ipsius Dei, & eorum, quæ sunt formaliter ac necessario in Deo; nunc agendum de ijs, quæ sunt aut liberè, aut eminenter in Deo, nimirum de creaturis, & decretis liberis diuinæ voluntatis; quatenus eandem visionem Dei beatificam concernunt. Ut ve-

rò quæstio huius dubij, & status cōtrouersia; quæ circa hanc dubitationem inter scholasticos est intelligatur; Noandū est creaturas duobus modis spectari posse; primò secundum esse illud increatum, quod in ipso Deo ab æterno habent; iuxta illud Ioann. 1. v. 3. ex multorum interpretatione. *Quod factum est, in ipso vita erat.* Secundò considerari possunt creaturæ secundum suum esse proprium, quod in seipsis extra Deum habent: quo ipso modo variè quæri potest, an videri possint creaturæ in Deo seu Verbo (idem enim vtrumque in presenti significat) 1. an videantur in Deo seu verbo causaliter, per visionem seu cognitionem à visione verbi distinctam. 2. An per eandem visionem verbi, saltem concomitanter. 3. An etiam per visionem verbi formaliter; adeoque ex vi visionis verbi. Multa enim simul videntur eadem visione oculorum, ut album simul ac nigrum; ac membra diuersa vnius hominis; sed non tamen vnum ex vi visionis alterius; ita ut vnum sit ratio videndi alterum; sed ex æquo simul omnia.

Hoc posito certum, & extra cōtrouersiam est primò, videri posse, imò reipsa videri à beatis in verbo creaturas omnes secundum esse illud increatum, quod habent in Deo, distinctum ab esse suo proprio & formaliter: hoc enim modo illas cognoscere, nihil est aliud, quàm ipsum esse diuinum, prout est à parte rei, cognoscere; quandoquid è esse illud creaturarum in Deo, est ipsum esse diuinum, prout eminenter continet creaturas. Neque verò hoc est propriè & formaliter cognoscere creaturas in verbo.

Secundò certum itidem, & extra cōtrouersiam est, creaturas etià secundum esse proprium à beatis cognosciposse, ac reipsa cognosci in Verbo saltè causaliter, seu effectiue; hoc est, cognitione quidè distincta à visione Dei, seu Verbi, ex ea tamen profecta & causata, siue per causalitatem & efficientiam physicam, siue potius per moralem. Siquidem negari non potest, beatos etiam aliquo modo cognoscere creaturas; hancque cognitionem ipsi ratione etiam ipsius beatitudinis esse debitam; seruata tamè debita inter ipsos beatos proportione, ut magis declarabitur dub. 10. Ergo necessario vident creaturas in verbo saltè causaliter, si non formaliter.

Tertiò satis etiam conuenit inter Scholasticos, posse secundum absolutam Dei potentiam, creaturas secundum esse proprium, aliquo modo cognosci per ipsam visionem verbi, aut formaliter ac ex vi ipsius visionis verbi; aut saltem materialiter siue concomitanter, hoc est, eodem actu visionis, etiam si, interim visio verbi non sit ratio cognoscendi creaturas. Nam & illi, qui negant alioqui creaturas videri posse in verbo formaliter seu ex vi visionis verbi; non tamen negant, videri posse, in verbo concomitanter; licet id re ipsa nunc fieri quidam negent, in quibus Vasquez inferius citandus; alij ex ipsis affirmant. E contra nonnulli negant quidem, creaturas visione verbi videri posse concomitanter; sed non negant videri posse visione verbi formaliter, ut dicemus. Excipio Aureolū in 3. d. 14. q. 1. qui licet concedat, in verbo, & ex vi visionis verbi, ut ipse loquitur, cognosci creaturas, negat tamen eodem actu videri verbum & creaturas.

Hæc